
УДК 658.338

Фісуненко П. А.

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

УЗАГАЛЬНЕННЯ СУТНІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ПОНЯТТЯ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»

У статті представлено узагальнене визначення економічної безпеки підприємства як результату семантичного аналізу понять «економічна», «безпека», «підприємство». Проаналізовано трактування поняття «економічна безпека підприємства» провідними українськими вченими-економістами. На основі досліджень та систематизації поглядів науковців встановлено перелік сутнісних характеристик, що використовуються вченими при розгляді економічної безпеки підприємства, а саме: гармонізація інтересів, процесів; стан захищеності; економічний стан підприємства; стан відносин, зв'язків, ресурсів; ступінь можливого ризику; рівень життєздатності, ефективності; стан використання корпоративних ресурсів; наявність конкурентних переваг. Визначено частоту згадувань сутнісних характеристик при дослідженні поняття у певній вибірці наукових праць. На підставі використання методу попарних порівнянь обрано найбільш суттєві характеристики економічної безпеки підприємства. Запропоновано групування цих характеристик на функціональні (використання корпоративних ресурсів) та результативні (стан захищеності, стан відносин, зв'язків, ресурсів).

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, сутність, характеристики, семантичний аналіз.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання, які характеризуються новітніми глобалізаційними та геополітичними викликами, нестабільністю економіки значної актуальності набули питання забезпечення підприємством максимальної захищеності від різних загроз та адаптації до умов зовнішнього середовища.

Дослідження економічної безпеки на різних рівнях економіки розпочалися в останні тридцять років минулого століття, коли виникла необхід-

ність визначення та урахування загроз, і продовжуються по сьогоднішній день. Актуальним є дослідження понятійно-категоріального апарату в даному напрямку з метою узагальнення сутнісних ознак економічної безпеки підприємства, що сприятиме зменшенню термінологічної невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічну безпеку підприємства в іноземній літературі називають *ecoscent* (*economic security of enterprise*). У вітчизняній літературі стосовно

визначення самого змісту поняття «економічна безпека підприємства» на сучасному етапі існує велика кількість думок. Вивченням проблематики економічної безпеки підприємства займаються багато вітчизняних вчених, зокрема Т. Васильців [1], В. Геєць [2], Ф. Євдокімов [3], Т. Іванюта [4], А. Заїчковський [4], Г. Козаченко [5], М. Копитко [6], В. Ліпкан [7], О. Ляшенко [8] та багато інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне існуючим напрацюванням в галузі економічної безпеки, слід зазначити, що визначенню найбільш суттєвих характеристик економічної безпеки підприємства присвячено недостатню увагу, що обумовлює необхідність подальших досліджень у даному напрямку.

Мета статті полягає у визначенні сутнісних характеристик поняття «економічна безпека підприємства» та встановленні найбільш суттєвих його складових.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній літературі немає єдиного підходу до визначення поняття «економічна безпека підприємства». Враховуючи велику кількість проведених досліджень у цій галузі, з метою визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства» треба провести його семантичний аналіз як словосполучення з трьох понять: «економічна», «безпека», «підприємство».

У словнику [9] термін «економічний» розуміється як, по-перше, «який стосується сукупності суспільно-виробничих відносин, господарського життя тощо (економічна боротьба, економічна криза, економічне життя, економічний журнал, економічна географія), а по-друге, як «вигідний у господарському відношенні (економічний проект, економічний режим, економічний холодильник, економічна технологія). Семантично слово «економічний» є прикметником слова «економіка». Економіка (англ. есоному від грецьк. *oikonomikl* – мистецтво ведення домашнього господарства) – сукупність господарських відносин в людському суспільстві; господарство підприємства, регіону, країни, групи країн чи усього світу; комплекс суспільних наук, які досліджують вищезазначене господарство та сукупність господарських відносин.

Що стосується поняття «безпека», то новим тлумачним словником української мови воно визначається як стан, коли кому-небудь або чому-небудь ніщо не загрожує [10]. Як відомо, термін «безпека» в перекладі з грецької мови означає «володіти ситуацією», що дозволяє розглядати її як стан суб'єкта, при якому зміни притаманних йому якостей та параметрів, внаслідок виникнення непередбачуваної ситуації, є незначними або добре контрольованими. У широкому розумінні безпека – це здатність до виживання, незалежності, самобутності, тобто всього того, що забезпечує можливість розвитку.

У роботі [11] під безпекою розуміються умови, в яких перебуває складна система, коли дія зовнішніх факторів і внутрішніх чинників не призводить до процесів, що вважаються негативними по відношенню до даної складної системи у відповідності до наявних, на даному етапі, потреб, знань та уявлень. У низці нормативних документів також наводиться визначення цього терміну: «Безпека – відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з можливістю завдання будь-якої шкоди для життя, здоров'я та майна громадян, а також для навколишнього природного середовища»; безпека – відсутність недопустимого ризику, пов'язаного з можливістю спричинення шкоди та/або нанесення

збитку та ряд інших специфічних визначень, що стосуються авіації, гірничо-металургійного комплексу, залізничного транспорту, регламенту вибухових матеріалів промислового призначення.

Вважаємо, що, враховуючи велику кількість проведених досліджень, можна прийняти думку В. Ліпкана [7] що існує чотири підходи до трактування поняття «безпека»:

- статистичний – безпека як стан захищеності;
- апофатичний – безпека як відсутність загроз і небезпек;
- діяльнісний – система заходів, спрямованих на створення певних безпечних умов;
- пасивний – дотримання певних параметрів і норм, від забезпечення яких безпосередньо залежить безпека.

Як зазначають дослідники, виокремлення вищевизначених чотирьох підходів дозволяє розглядати безпеку як специфічну властивість динамічних систем і як комплексний критерій оцінки її якості, що характеризує динаміку розвитку системи [12].

Третя складова словосполучення – термін «підприємство». В Законі України «Про підприємства в Україні» зазначено, що підприємство – самостійний господарюючий статутний суб'єкт, який має права юридичної особи та здійснює виробничу, науково-дослідницьку і комерційну діяльність з метою одержання відповідного прибутку (доходу). В діючому нормативному документі – Господарському кодексі України вказано, що підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами. В навчальній літературі зазначають, що підприємство – це організаційно відокремлена і економічно самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що спеціалізується на виготовленні продукції, виконанні робіт і наданні послуг [1]. У підручнику під редакцією С. Покропивного зазначається, що підприємство – це організаційно виокремлена та економічно самостійна основна (первинна) ланка виробничої сфери народного господарства, що виготовляє продукцію (виконує роботу або надає платні послуги) [14].

Розглянемо сучасні та найбільш актуальні думки вітчизняних фахівців щодо визначення поняття «економічна безпека підприємства» як результату поєднання семантичних смислів розглянутих трьох понять та встановимо основні характеристики, що використовуються при визначенні сутності комплексного поняття «економічна безпека підприємства».

Так, Г. Козаченко розглядає економічну безпеку підприємства «як гармонізацію в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза межами підприємства» [5]. Але у цьому випадку не розглядаються інструменти та засоби досягнення цієї гармонізації.

Ф. Євдокімов та О. Мізіна характеризують економічну безпеку з точки зору впливу зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Так, з точки зору зовнішнього середовища (різних агентів ринку) економічна безпека підприємства представляє собою комплексне вираження ступеню надійності підприємства як партнера у виробничих, фінансових, комерційних і інших економічних відносинах. З точки зору внутрішнього середовища

економічна безпека підприємства – це захищеність його потенціалу (виробничого, організаційно-технічного, фінансово-економічного, соціального) від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, прямих чи непрямих економічних загроз, а також спроможність суб'єкта до відтворення [3]. В цьому випадку, на нашу думку, не вказано інструменти та засоби забезпечення захищеності потенціалу.

В іншій праці Ф. Євдокімов відзначає, що оцінка економічного стану підприємства, відсутність загрози банкрутства є необхідною, але не достатньою умовою оцінки економічної безпеки. Автор зауважує, що мова має йти про стійкий економічний розвиток підприємства на тривалу перспективу, про виявлення заздалегідь факторів ризику на всіх напрямках його діяльності. У цьому випадку економічна безпека розуміється автором як гармонізація виробничих, маркетингових і відтворювальних процесів підприємства, при якій ймовірність небажаного його економічного стану, що оцінюється змінами регламентованих параметрів, не перевищує заданого рівня [15]. При такому визначенні, на нашу думку, не вказується за рахунок чого (тобто засоби) досягається гармонізація.

Н. Яценко та С. Михайлюк розглядають економічну безпеку підприємства як підсистему національної економічної безпеки і визначають її як економічний стан підприємства, сталий по відношенню до внутрішніх і зовнішніх змін фінансово-господарської діяльності, не пов'язаної з форс-мажорними обставинами [16].

У Великому економічному словнику є таке визначення: економічна безпека – це стан юридичних, економічних відносин, організаційних зв'язків, матеріальних та інтелектуальних ресурсів підприємства, при якому гарантується стабільність його функціонування, фінансово-комерційний успіх, прогресивний науково-технічний та соціальний розвиток. Слід зазначити, що в такому визначенні не вказані передумови зазначеного стану.

Т. Соколенко економічну безпеку розглядає як стан, при якому стратегічний потенціал фірми знаходиться поблизу границь адаптивності, а погроза втрати економічної безпеки наростає в міру наближення ступеня адаптивності стратегічного потенціалу до граничної зони [17]. В якості факторів, що впливають на економічну безпеку підприємства, автором виділяється ступінь можливого ризику прийняття управлінських рішень і стверджується необхідність попадати в зону допустимого ризику (коли величина можливих втрат не перевищує величину можливого прибутку). В даному випадку не приділено належну увагу, крім ризику, іншим факторам впливу, зокрема ефективності та інноваційності діяльності підприємства.

У концепції економічної безпеки споживчої кооперації України під економічною безпекою підприємства розуміють стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізаційних факторів, за якого забезпечується стійка реалізація основних господарських інтересів та цілей статутної діяльності. Знову таки, не зрозуміло, чим визначається та забезпечується зазначений стан захищеності.

У роботі Т. Іванюти та А. Заїчківського під економічною безпекою підприємства розуміється такий стан господарюючого суб'єкта, при якому він при найбільш ефективному використанні наявних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або інших непередбачуваних обставин і в основному досягає цілей бізнесу в умовах конкуренції та господар-

ського ризику [4]. В цьому визначенні є згадування ефективності, але говориться лише про ефективність використання ресурсів та не говориться про інноваційність діяльності підприємства.

В монографії Т. Васильціва [1] під економічною безпекою підприємства розуміється рівень життєздатності суб'єкта господарювання протягом періоду життєвого циклу його функціонування, що одночасно гарантує виконання місії та цілей підприємства. Крім того, невід'ємними характеристиками економічної безпеки суб'єкта господарювання, на думку вчених, є доступ до ресурсів і ринків, стан захищеності від зовнішніх і внутрішніх ризиків, рівень економічної ефективності функціонування, а також здатності підприємства до розвитку. Дійсно, зазначений підхід характеризує важливі функціональні напрями та функціональні елементи діяльності підприємства, але не повною мірою відображає передумови забезпечення економічної безпеки.

Автори Л. Корчевська та Г. Жосан термінологічно визначають економічну безпеку як здатність суб'єктів соціально-економічних відносин до захисту економічного потенціалу від внутрішніх та зовнішніх дестабілізуючих чинників [18]. При цьому не зрозумілі інструменти та засоби такого захисту.

Досить поширеним підходом до визначення сутності економічної безпеки підприємства є розгляд її як певного стану корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації, технології, техніки та устаткування) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування, динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам).

Узагальнюючи наведені трактування можна відзначити різноманітність визначень поняття «економічна безпека підприємства», що свідчить про його складність, багатогранність та різноплановість. На основі подальших досліджень та систематизації поглядів науковців, було встановлено перелік сутнісних характеристик, що використовуються вченими при розгляді економічної безпеки підприємства (табл. 1).

Як видно, деякі вчені акцентують увагу на одній певній сутнісній характеристиці економічної безпеки підприємства, інші – на декількох, більш детальніше розкриваючи сутність даного поняття.

Дослідивши точки зору 44 науковців, встановлено, що 14 з них при розгляді сутності економічної безпеки підприємства роблять акцент на стані використання корпоративних ресурсів (або на стані корпоративних ресурсів). Такими вченими є В. Геєць, С. Покропівний, З. Варналій, О. Косарев, Т. Кузенко, Н. Подлужна, С. Ілляшенко, О. Грунін, В. Мак-Мак, А. Кірієнко, Л. Шваб, В. Мунтіян, І. Манцуров, О. Нусінова. Частка цих вчених в загальній кількості складає 31,8%. Важливо зазначити, що у підходах цих вчених вказується на необхідність забезпечення ефективного використання ресурсів підприємства, тобто, можна зробити висновок, що однією з передумов забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємства є ефективність його діяльності.

В роботах 13 вчених робиться акцент на стані захищеності ресурсів, потенціалу, бізнес-процесів підприємства. Такими науковцями є Ф. Євдокімов, О. Мізіна, С. Довбня, А. Пекин, Л. Малюта, В. Шликов, Д. Ковальов, Ю. Кракос, І. Плетнікова, М. Бендіков, В. Забродский, Н. Подлужна, А. Соснін. Частка цих науковців в загальній кількості складає 29,5%.

Таблиця 1

Сутнісні характеристики поняття «економічна безпека підприємства»

Автор	Гармонізація інтересів, процесів	Стан захищеності	Економічний стан підприємства	Стан відносин, зв'язків, ресурсів	Ступінь можливого ризику	Рівень життєздатності, ефективності	Стан використання корпоративних ресурсів	Наявність конкурентних переваг
Козаченко Г.В., Пономарьов В.П.	+						+	
Євдокімов Ф.І., Мізіна О.В., Довбня С.Б., Пекін А., Малюта Л.Я., Шликов В.В., Ковальов Д., Кракос Ю.Б., Плетнікова І.Л., Бендіков М.А., Забродський В., Подлужна Н.О., Соснін А.С.		+						
Євдокімов Ф.І.	+							
Яценко Н.М., Михайлюк С.О., Андрушків Б.М.			+					
Великий економічний словник								
Зубік В.Б., Судоплатов А.П.				+				
Соколенко Т.М.					+			
«Про концепцію економічної безпеки споживчої кооперації України»		+						
Іванюта Т.М., Заїчковський А.О.		+		+			+	
Васильців Т.Г.						+		
Корчевська Л.О., Жосан Г.В.		+						
Гесць В.М., Косарев О.Й., Кузенко Т.Б., Подлужна Н.О., Ілляшенко С.Н., Грунин О.А., Мак-Мак В.П., Кірієнко А.В., Шваб Л.І., Мунтіян В.І., Варналій З.С., Манцуров І.Г., Нусінова О.В., Покропивний С.Ф.				+			+	
Лоханова Н.О.								+
Кількість згадувань	3	18	3	17	1	1	18	1

Джерело: сформовано автором

Серед досліджених джерел, троє науковців (Н. Яценко, С. Михайлюк, Б. Андрушків) роблять акцент на економічному стані підприємства, сталою до внутрішніх і зовнішніх змін фінансово-господарської діяльності, завдяки якому забезпечується захист інтересів підприємства від різних загроз. Частка цих науковців в загальній кількості складає 6,8%.

Також в трьох джерелах, а саме Великий економічний словник та праці В. Зубіка і А. Судоплатова, вказується на стан відносин, зв'язків, ресурсів, що характеризує економічну безпеку підприємства. Частка цих науковців в загальній кількості також складає 6,8%.

По два вчених з 44 акцентували увагу на такій характеристиці економічної безпеки підприємства як гармонізація інтересів, процесів (Г. Козаченко, В. Пономарьов), стані захищеності, стані відносин, зв'язків, ресурсів, їх використанні (Т. Іванюта, А. Заїчковський), стані захищеності (Л. Корчевська, Г. Жосан). Їх частка складає по 4,5%.

Всі інші характеристики зустрічаються в роботах одного вченого з 44: гармонізація інтересів, процесів (Ф. Євдокімов), стан захищеності («Про концепцію економічної безпеки споживчої кооперації України»), ступінь можливого ризику (Т. Соколенко), рівень життєздатності, ефективності (Т. Васильців), наявність конкурентних переваг (Н. Лоханова). Частка цих науковців в загальній кількості також складає по 2,3%.

Оскільки деякі вчені вказують на декілька характеристик, доречним буде звернути увагу й на кількість згадувань тих чи інших сутнісних характеристик економічної безпеки підприємства.

При відборі найбільш суттєвих характеристик досліджуваного поняття доцільно застосувати метод експертних оцінок, при цьому суб'єктивними думками експертів будуть їх акцентування на сут-

нісних характеристиках економічної безпеки підприємства. Як зазначають дослідники, процедура проведення експертизи заснована на використанні методу попарних порівнянь об'єктів, відповідно до якого всі вони попарно порівнюються. Метод попарних порівнянь набув широко застосування в дослідженні економічних явищ, оскільки дозволяє визначити найбільш важливі пріоритети вибору, що надає можливість проведення надалі більш глибокого аналізу.

При застосуванні методу попарних порівнянь кожній сутнісній характеристиці, в порівнянні з іншою, присвоюється коефіцієнт відносної важливості, який може встановлюватися експертами або визначатися на основі їх порівняння за певним критерієм, яким у нашому випадку може бути частота згадування сутнісних характеристик економічної безпеки підприємства у досліджуваних працях. Розташуємо всі досліджувані сутнісні характеристики в порядку зменшення частоти їх згадування в роботах науковців та присвоїмо їм код ідентифікації (табл. 2).

На основі даних табл. 2 заповнюється матриця попарних порівнянь сутнісних характеристик економічної безпеки підприємства між собою, обчислюється сума коефіцієнтів відносної важливості та визначається вагомість сутнісної характеристики (табл. 3).

На основі результатів розрахунку вагомості сутнісних характеристик економічної безпеки підприємства пропонується вибір характеристик, які є істотними для нашого дослідження. За результатами експертного опитування, мінімально допустиме значення вагомості, при якому дана характеристика може вважатися істотною, складає 0,1. Всі характеристики, що мають нижчу вагомість, не є істотними і їх можна проігнорувати в ході подальших досліджень.

Таблиця 2

Ранжування сутнісних характеристик економічної безпеки підприємства у досліджуваних працях

Характеристика	Код ідентифікації	Частота згадування
Стан захищеності	X1	18
Стан використання корпоративних ресурсів	X2	18
Стан відносин, зв'язків, ресурсів	X3	17
Гармонізація інтересів, процесів	X4	3
Економічний стан підприємства	X5	3
Ступінь можливого ризику	X6	1
Рівень життєздатності, ефективності	X7	1
Наявність конкурентних переваг	X8	1

Джерело: сформовано автором

Таблиця 3

Матриця попарних порівнянь сутнісних характеристик економічної безпеки підприємства

Код	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	Сума коефіцієнтів відносно важливості	Вагомість сутнісної характеристики
X1	1,00	1,00	1,06	6	6	18	18	18	69,06	0,290
X2	1,00	1,00	1,06	6	6	18	18	18	69,06	0,290
X3	0,94	0,94	1,00	5,67	5,67	17	17	17	65,22	0,274
X4	0,17	0,17	0,18	1,00	1	3	3	3	11,51	0,048
X5	0,17	0,17	0,18	1,00	1,00	3	3	3	11,51	0,048
X6	0,06	0,06	0,06	0,33	0,33	1,00	1,00	1,00	3,84	0,016
X7	0,06	0,06	0,06	0,33	0,33	1,00	1,00	1,00	3,84	0,016
X8	0,06	0,06	0,06	0,33	0,33	1,00	1,00	1,00	3,84	0,016
Разом									237,87	1,000

Джерело: сформовано автором

Отже, до істотних сутнісних характеристик економічної безпеки підприємства, вагомість яких перевищує 0,1, відносяться:

1. Стан захищеності (0,29).
2. Стан використання корпоративних ресурсів (0,29).
3. Стан відносин, зв'язків, ресурсів (0,274).

Ці характеристики можна розподілити на дві групи: функціональні (використання корпоративних ресурсів) та результативні (стан захищеності, стан відносин, зв'язків, ресурсів).

Таким чином, економічна безпека підприємства – це такий стан управлінської системи підприємства, за якого досягається ефективне управління ресурсами і мається можливість адекватно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі та проектувати можливі загрози і реакцію на них з метою забезпечення безкризового розвитку підприємства. Адже саме управлінська система розпізнає загрози та розробляє заходи щодо їх подолання. При цьому рівень

економічної безпеки визначається тим, наскільки керівництво підприємства і його менеджери спроможні попередити можливі загрози і уникнути втрат від негативного впливу факторів.

Висновки. Проведений семантичний аналіз сутності поняття «економічна безпека підприємства» став підґрунтям для формування вичерпного переліку сутнісних характеристик, які використовуються науковцями в ході його визначення. За результатами проведення експертизи, що заснована на використанні методу попарних порівнянь, було визначено та виокремлено ті сутнісні характеристики, які є істотними, а саме: стан захищеності, стан використання корпоративних ресурсів, стан відносин, зв'язків, ресурсів. Встановлені характеристики поділено на функціональні (використання корпоративних ресурсів) та результативні (стан захищеності, стан відносин, зв'язків, ресурсів). Подальші дослідження в цьому напрямку будуть присвячені дослідженню підходів до забезпечення економічної безпеки підприємства.

Список використаних джерел:

1. Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія. Львів : Вид-во «Арал», 2012. 386 с.
2. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / В.М. Гесць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк, О.В. Баженова; В.о. НАН України, Наук.-дослід. центр індустріальних проблем розвитку; За ред. В.М. Гесць. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.
3. Евдокимов Ф.И., Мизина Е.В. Экономическая устойчивость предприятия как фактор его безопасности. Наукові праці Донецького державного технічного університету. Серія: економічна. 2001. Вип. 37. С. 16–25.
4. Іванюта Т.М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
5. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П. Економічна безпека підприємств: сутність і передумови формування. Теорія та практика управління у трансформаційний період. 2001. № 3. С. 3–7.
6. Копитко М.І. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємства (на матеріалах підприємств транспортного машинобудування) : дис. ... д-ра екон. наук ; 21.04.02 / ВНЗ «Університет економіки і права «КРОК». Київ, 2015. 478 с.
7. Ліпкан В.А. Теорія національної безпеки : підруч. Київ : КНТ, 2009. 631 с.
8. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. 400 с.

9. Словopedia : веб-сайт. URL: <http://slovopedia.org.ua/32/53397/30739.html> (дата звернення: 12.09.2016).
10. Новий тлумачний словник української мови: В 4-х т. / Укл.: В.В. Яременко, О.М. Сліпущко. Київ : Аконт, 2001. 911 с.
11. Заплатинський В.М. Логіко-детермінантні підходи до розуміння поняття «Безпека». Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. 2012. Випуск 5. С. 90–98.
12. Пасичник В. Філософська категорія безпеки як основа нової парадигми державного управління національною безпекою. Демократичне врядування. 2011. Вип. 7. URL: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik7/fail/pasichnyk.pdf (дата звернення: 15.05.2016).
13. Бойчик І.М. Економіка підприємства : підруч. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.
14. Економіка підприємства : Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2001. 528 с.
15. Евдокимов Ф.И. Экономическая безопасность – необходимое звено в планировании развития предприятия. Донбас 2002: наука і техніка – виробництву : матеріали наук.-практ. конф., 5-6 лютого 2002 р. Донецьк. С. 966–969.
16. Яценко Н.М., Михайлюк С.О. Регіональна економічна безпека у контексті національної економічної безпеки. Наукові праці Донецького державного технічного університету. Серія : економічна. 2001. Вип. 37. С. 78–82.
17. Соколенко Т.М. Економічна безпека підприємства в умовах транзитивної економіки. VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Наука і життя: сучасні тенденції, інтеграція у світову наукову думку». URL: <http://intkonf.org/kand-ped-n-sokolenko-tm-ekonomichna-bezpeka-pidpriemstva-v-umovah-tranzitivnoyi-ekonomiki/> (дата звернення: 12.09.2016).
18. Корчевська Л.О., Жосан Г.В. Методологічні питання економічної безпеки підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. № 29. С. 108–110.

Фисуненко П. А.

ГВУЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

ОБОБЩЕНИЕ СУЩНОСТНЫХ ХАРАКТЕРИСТИК ПОНЯТИЯ «ЭКОНОМИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ»

Резюме

В статье представлено обобщенное определение экономической безопасности предприятия как результата семантического анализа понятий «экономическая», «безопасность», «предприятие». Проанализированы трактовки понятия «экономическая безопасность предприятия» ведущими украинскими учеными-экономистами. На основе исследований и систематизации взглядов ученых установлен перечень существенных характеристик, используемых учеными при изучении экономической безопасности предприятия, а именно: гармонизация интересов, процессов; состояние защищенности; экономическое положение предприятия; состояние отношений, связей, ресурсов; степень возможного риска; уровень жизнеспособности, эффективности; состояние использования корпоративных ресурсов; наличие конкурентных преимуществ. Определена частота упоминаний существенных характеристик при исследовании понятия в определенной выборке научных трудов. На основе использования метода парных сравнений определены наиболее существенные характеристики экономической безопасности предприятия. Предложено сгруппировать эти характеристики на функциональные (использование корпоративных ресурсов) и результативные (состояние защищенности, состояние отношений, связей, ресурсов).

Ключевые слова: предприятие, экономическая безопасность, сущность, характеристики, семантический анализ.

Fisunen P. A.

Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture

GENERALIZATION OF ESSENTIAL CHARACTERISTICS OF THE «ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE» CONCEPT

Summary

The article presents a generalized definition of economic security of an enterprise resulting from a semantic analysis of the «economic», «security», and «enterprise» concepts. The interpretation of the «economic security of an enterprise» concept according to leading Ukrainian economists is analyzed. Based on research and systematization of these approaches, a list of essential characteristics used by scientists in considering the economic security of the enterprise is assembled, namely: harmonization of interests and processes; security status; economic condition of the enterprise; state of relations, connections, resources; degree of possible risk; level of viability, efficiency; the state of use of corporate resources; availability of competitive advantages. It is noted that some scientists focus on one certain essential characteristic of the economic security of an enterprise, others – on several, revealing in more detail the essence and internal relationships of this concept. The frequency of mentions of particular characteristics in various studies of the concept is analyzed on a certain sample of scientific papers. The efficacy of applying the method of pairwise comparisons in the selection of the most significant characteristics of economic security of an enterprise is substantiated. When applying the method, each essential characteristic is assigned a coefficient of relative importance in comparison to the others, which can be established by experts or determined on the basis of their comparison by a certain criterion, which, in this case, is chosen as the frequency of mentions of essential characteristics of economic security. Based on the method of pairwise comparisons, the most significant characteristics of economic security of an enterprise are selected, which include: the state of security; the state of use of corporate resources; the state of relations, connections, resources. It is proposed to divide these characteristics into two groups: functional (use of corporate resources) and effective (state of security, state of relations, connections, resources). It is established that the economic security of an enterprise should be understood as a state of the enterprise's management system that which achieves effective resource management and has the ability to adequately respond to changes in the external and internal environments, identify possible threats and designate according responses to ensure crisis-free development.

Key words: enterprise, economic security, essential characteristics, semantic analysis.